

Noot JBPr onder HvJ 25 oktober 2011 in de gevoegde zaken C-509/09 (eDate Advertising GmbH/X) en C-161/10 (Martinez/MGN Limited)

1. Inleiding

In deze zaak geeft het Hof van Justitie van de Europese Unie ('HvJ') een belangrijke nieuwe toepassing aan art. 5(3) EEX-verordening (verordening (EG) nr. 44/2001). Het HvJ beantwoordt tevens vragen van uitleg over richtlijn 2000/31/EG (de richtlijn elektronische handel). Deze noot zal zich alleen bezighouden met het EEX-aspect van het arrest.

Het Martinez-arrest (zo zal ik het arrest in de gevoegde zaken gemakshalve noemen) heeft (terecht) veel aandacht getrokken en is op verschillende plekken besproken of met annotatie gepubliceerd. Ik noem: M.F.G. Wools, *Belediging vanuit het buitenland via internet. Bij welke rechter(s) kunt u terecht?*, *Mediaforum* 2012-3, pg. 74-82; H.W. Wefers Bettink, *De plaats van het schadebrengende feit nader bepaald: het arrest eDate Advertising GmbH en Martinez*, *NtEr* februari 2012, nr. 2, pg. 49-55; IER 2012/19 m.nt. S.J. Schaafsma; NJ 2012/224 m.nt. M.V. Polak. Verder is het arrest gesignaleerd in *SEW*, januari 2012, pg. 30-31.

Ik zal hieronder eerst kort de casus en de antwoorden van het HvJ bespreken. Vervolgens zal ik het nieuwe criterium dat het HvJ introduceert onder de loep nemen en de betekenis van enkele gebruikte begrippen en de reikwijdte van het arrest bediscussieren.

2. De casus en de beantwoording door het HvJ

De casus

Het feitencomplex in beide zaken is relatief eenvoudig en komt met elkaar overeen. Er is in beide zaken sprake van een uiting op internet waardoor een natuurlijke persoon, 'X' respectievelijk Martinez, zich in zijn 'persoonlijkheidsrechten' (ik kom nog terug op deze term) voelt aangetast. Zowel X als Martinez begint een procedure, beiden voor een gerecht van de lidstaat waar hij zelf woonplaats heeft (Duitsland respectievelijk Frankrijk). De gedaagden in beide zaken hebben ieder woonplaats in een andere lidstaat. De Duitse rechter (het Bundesgerichtshof) en de Franse rechter (het Tribunal de grande instance de Paris) stelden zich de vraag of zij wel internationale rechtsmacht hebben.

Art. 2, de hoofdregel van het EEX die voorschrijft dat een eiser zich moet wenden tot de gerechten van de lidstaat waar de verweerder zijn woonplaats heeft, geeft in casu geen internationale rechtsmacht; de verweerders zijn immers niet voor een gerecht van hun woonplaats gedaagd. De zaak draait om de uitleg van art. 5(3), de bepaling die bij verbintenissen uit onrechtmatige daad ook rechtsmacht toekent aan het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorge-

daan of zich kan voordoen. De verwijzende rechters vroegen zich af of deze bepaling hen in dit geval internationale rechtsmacht toekent.

De beantwoording door het HvJ

Het HvJ ziet in de specifieke casuspositie reden het toepassingsbereik van art 5(3) uit te breiden. Het HvJ memoreert in r.o. 41 en 42 eerst de regel die het in het Shevill-arrest (arrest van 7 maart 1995, C-68/93, NJ 1996/269 m.nt. Th.M. de Boer) heeft gegeven. De frase “plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan” uit art. 5(3) doelt, zo blijkt uit Shevill, zowel op de plaats van de schadeveroorzakende gebeurtenis als op de plaats waar de schade is ingetreden. Dit had het HvJ overigens ook al in zijn Kalimijnen-arrest (HvJ 30 november 1976, C-21/76, NJ 1977/494, m.nt. J.C.S.) uitgemaakt. In Shevill had het HvJ geoordeeld dat in geval van belediging door middel van een in verschillende staten verspreid artikel in de pers, de gelaedeerde verschillende opties heeft. Zo kan hij een vordering tot volledige schadevergoeding instellen voor de gerechten van de staat waar de uitgever is gevestigd (dus het art. 2 forum). Daarnaast geeft art. 5(3) de gelaedeerde de bevoegdheid een vordering in te stellen in elke lidstaat waar de publicatie is verspreid. Al deze staten kwalificeren als “plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan”. De rechtsmacht van deze rechters is echter beperkt tot vorderingen die betrekking hebben op de schade die in die staat is veroorzaakt, aldus Shevill.

Men zou dus kunnen denken dat het Shevill-arrest al had uitgemaakt hoe de rechtsmacht dient te worden verdeeld bij een grensoverschrijdende schending van persoonlijkheidsrechten. Is er daarom niet sprake van een *acte éclairée*? Het HvJ ziet echter, in navolging van zijn advocaat-generaal P. Cruz Villalón, reden een onderscheid te maken tussen de situatie in Shevill en die in de voorliggende zaken. Het onderscheid zit hem in het communicatiemedium. Shevill had betrekking op drukwerk (een krant), terwijl het in deze zaken gaat om uitingen op internet. Het HvJ overweegt in r.o. 45 dat een uiting op internet onbeperkt overal ter wereld onmiddellijk kan worden ingezien, zonder dat de uitgever daartoe de bedoeling had en zonder dat hij de verspreiding in de hand heeft. Bovendien is, anders dan bij drukwerk, lastig vast te stellen wat de verspreiding per lidstaat is (r.o. 46). De Shevill-regel is daarom minder toepasselijk in de context van het internet. Aan de andere kant – juist door de grenzeloosheid van internet en de eenvoudige verspreiding – kan de schending van persoonlijkheidsrechten op internet ernstig zijn (zie r.o. 47, onder verwijzing naar de A-G). Om die reden moeten, volgens het HvJ, de aanknopingscriteria uit Shevill in dit geval worden aangevuld. Het HvJ overweegt in r.o. 48 dat het slachtoffer van de schending van een persoonlijkheidsrecht via internet zich voor de volledige schade ook kan wenden tot het gerecht van de plaats waar hij het “centrum van zijn belangen” heeft. Wat is dan dat “centrum van zijn belangen”? Dat is meestal de gewone verblijfplaats van de gelaedeerde, maar het kan ook een andere lidstaat zijn, als uit andere aanwijzingen, zoals de uitoefening van een beroepsactiviteit, blijkt dat de gelaedeerde een bijzonder nauwe band met die staat heeft (r.o. 49).

Deze regel is een aanvulling op de Shevill-regel. Shevill blijft dus van kracht. De gelaedeerde kan zich daarom naast (1) het gerecht van de plaats waar hij het centrum van zijn belangen heeft (de regel uit het onderhavige Martinez-arrest), voor de volledige schade ook blijven wenden tot (2) de gerechten van de lidstaat waar de uitgever gevestigd is. Verder kan hij zich (3) ook tot de gerechten van de afzonderlijke lidstaten wenden voor de schade die daar is veroorzaakt (de regel uit Shevill), aldus het dictum van het Martinez-arrest.

3. Commentaar, duiding en discussie

Het HvJ heeft naar mijn mening met het Martinez-arrest een belangrijke beslissing gegeven. Het HvJ (Grote Kamer) heeft besloten op het terrein van het internet de bestaande bevoegdheidsregels uit te breiden. Daartoe introduceert het HvJ als nieuw aanknopingspunt het begrip “centrum van zijn belangen”, dat naar mijn weten niet eerder in de rechtspraak over het EEX is voorgekomen.

Waarom deze uitbreiding?

Allereerst de vraag waarom het HvJ heeft gemeend het toepassingsbereik van art. 5(3) te moeten uitbreiden. De reden lijkt hem te zitten in het belang van adequate slachtofferbescherming. Het HvJ noemt de ernst van een schending van persoonlijkheidsrechten op internet in r.o. 47. Het volgt daarin zijn A-G, die dit thema in zijn conclusie aansneet. De A-G wees erop dat slachtoffers van publicaties op internet die inbreuk maken op het persoonlijkheidsrecht zich in een uiterst kwetsbare positie bevinden. De informatie is wereldwijd beschikbaar en is moeilijk te verwijderen, terwijl het toepasselijk regime van land tot land kan verschillen (punt 48). Dit noopt volgens de A-G tot een aanpassing van de Shevill-rechtspraak, in de zin dat de gelaedeerde er een extra forum bij moet krijgen waar hij voor het gehele geschil naar toe kan (punt 56). De achtergrond lijkt te zijn dat art. 5(3) zoals uitgelegd in Shevill, hem onvoldoende bescherming biedt. Van de gelaedeerde kan niet worden gevergd dat hij in een andere lidstaat voor een art. 2 forum een procedure begint voor de gehele schade. En als hij op grond van art. 5(3) naar de gerechten van zijn eigen lidstaat gaat, beperkt de Shevill-rechtspraak de rechterlijke bevoegdheid tot dat territorium. Het HvJ onderschrijft het uitgangspunt van zijn A-G dat de Shevill-regels niet meer adequaat zijn in het digitale tijdperk en kiest dus voor het begrip “centrum van zijn belangen” als bijkomend aanknopingspunt, waarbij dat centrum meestal de gewone verblijfplaats zal zijn.

In veel gevallen zal een gelaedeerde het volledige geschil dus kunnen beslechten voor de gerechten van de lidstaat waar hij zijn gewone verblijfplaats houdt. De facto lijkt het HvJ daarmee een vorm van *forum actoris* (het bevoegde forum is dat van de woonplaats van de eiser) te introduceren voor dit soort zaken. Binnen de context van de algemene bevoegdheidsregels van het EEX (art. 2 – 7) wordt het forum actoris als een exorbitant forum beschouwd. Art. 3 lid 2 sluit toepassing uit van het oude artikel 126 lid 3 Rv, dat een forum actoris introduceert. Het EEX is

echter minder streng in de afdelingen die betrekking hebben op rechtsmachtsgeschillen waarbij economisch zwakkere partijen zijn betrokken. Zo accepteert het EEX een forum actoris in verzekeringszaken (art. 9 lid 1 onder b) en in consumentenzaken (art. 16 lid 1), terwijl in arbeidszaken de werknemer de werkgever kan oproepen voor de plaats waar de werknemer gewoonlijk werkt (art. 19 lid 2 onder a), hetgeen veelal zijn woonplaats zal zijn.

Was deze uitbreiding van de Shevill-regels nodig? De gelaedeerde had toch al een forum (het art. 2 forum) waar hij voor zijn volledige schade terecht kon? Ik ben geneigd, in lijn met de meeste andere schrijvers, deze stap van het HvJ te onderschrijven, mits de reikwijdte van dit arrest beperkt moet worden verstaan (wat naar mijn mening het geval is en ik hierna zal toelichten). Ik kan mij vinden in de zorgen die het HvJ en zijn A-G uiten over adequate toegang tot de rechter bij schending van de persoonlijkheidsrechten op internet.

Waar komt het “centrum van zijn belangen” vandaan?

Een volgende vraag is waar de Grote Kamer van het HvJ het criterium “centrum van zijn belangen” vandaan haalt. Als gezegd, is naar mijn mening slachtofferbescherming de voornaamste drijfveer voor de introductie van dit nieuwe criterium; de gelaedeerde moet een gemakkelijk toegankelijk gerecht worden geboden waar hij voor het gehele geschil naar toe kan. De woonplaats van de gelaedeerde werd als aanknopingspunt misschien te rigide geacht. Het is immers zeer wel mogelijk dat iemand door een onrechtmatige uiting op internet de meeste schade lijdt in een andere lidstaat dan waar hij woont. Dan wil het slachtoffer misschien liever naar de rechter van die andere lidstaat. Denk bijvoorbeeld aan een Nederlandse presentatrice die hier woonachtig is, maar voornamelijk is te zien op de Duitse televisie. Het “centrum van zijn belangen” geeft meer flexibiliteit dan “woonplaats”, waarbij het HvJ aan de rechtszekerheid en de voorzienbaarheid van de bevoegdheidsregels tegemoet komt door dit voor de meeste gevallen gelijk te stellen met de gewone verblijfplaats.

Misschien, maar dit is koffiedik kijken, heeft het HvJ zich laten inspireren door de Insolventieverordening (Verordening 1346/2000/EG), die net tien jaar van kracht is. Art 3 lid 1 daarvan kent de internationale bevoegdheid tot het openen van insolventieprocedures toe aan de rechter van de lidstaat waar de schuldenaar “het centrum van zijn voornaamste belangen” heeft. Bij rechtspersonen wordt dat vermoed de statutaire zetel te zijn. Dit lijkt op de regel uit het onderhavige arrest, waarbij er een weerlegbaar vermoeden is dat “het centrum van zijn belangen” de gewone verblijfplaats is. In de Insolventieverordening wordt gesproken van “voornaamste belangen”. Ik geloof niet dat in dat woord een wezenlijk verschil schuilt. Mogelijk zal in de toekomst blijken of er op dit punt een kruisbestuiving bestaat tussen het EEX en de Insolventieverordening.

Alleen schadevergoeding of ook een verbod?

Bij onrechtmatige uitingen via internet zal de gelaedeerde meestal eerst de behoefte hebben de gewraakte uitingen zo veel als mogelijk te doen verwijderen en te voorkomen dat deze uitingen opnieuw worden gedaan. Schade komt in een later stadium wel aan de orde. Het HvJ spreekt in het dictum echter enkel over “vorderingen ter vergoeding van schade”. Dit zou erop kunnen wijzen dat de regel uit het Martinez-arrest beperkt is tot vorderingen tot schadevergoeding en dat deze regel niet kan worden toegepast op andere vorderingen (zoals een verbodsvordering) ter zake van schending van persoonlijkheidsrechten op internet. Ik kom om een aantal redenen tot de conclusie dat dit niet het geval is en dat het Martinez-arrest ook ziet op andere vorderingen, zoals een verbodsvordering (anders: Wefers Bettink, a.w., pg. 52).

In de zaak C-509/09 (eDate/X) was alleen een verbodsvordering ingesteld en had de prejudiciële vraag ook alleen maar betrekking op een “stakingsvordering” (zie r.o. 17 en 24). De exacte vordering in de zaak C-161/10 (Martinez/MGN) blijkt niet uit het arrest. Indien de regel uit het onderhavige arrest alléén betrekking zou hebben op schadevergoeding, zou het HvJ in tenminste één zaak, en mogelijk twee zaken, een niet ter zake doend antwoord hebben gegeven. Dit ligt niet zo voor de hand, zeker omdat het HvJ zich er terdege van was bewust dat het in zaak C-509/09 draaide om een stakingsvordering (zie r.o. 31 – 36 waar het HvJ het standpunt verwerpt van de Italiaanse regering dat de vragen niet-ontvankelijk zouden zijn omdat de gedaagde zijn uitingen al had gestaakt). Nergens zegt het HvJ ook dat het antwoord geeft op een andere vraag dan de verwijzende rechters gesteld hebben. Het HvJ heeft voorts zelf besloten beide zaken te voegen, hetgeen erop wijst dat het HvJ de verbodsvordering niet als een ‘aparte categorie’ ziet, waar andere regels op van toepassing zouden zijn. Ten slotte wijst ook de ratio achter de introductie van het nieuwe aanknopingspunt (slachtofferbescherming) op toepassing daarvan op een verbodsvordering. Immers, het verwijderd krijgen van de gewraakte uitingen en een verbod op het doen van nieuwe uitingen zal veelal de voornaamste zorg van de gelaedeerde zijn. Juist voor een dergelijke vordering zou hij zich moeten kunnen wenden tot een gemakkelijk toegankelijke rechter: de rechter van de lidstaat waar hij het centrum van zijn belangen heeft.

Een ondubbelzinnige bevestiging van deze lezing zie ik in een latere uitspraak van het HvJ (zaak C-292/10, arrest van 15 maart 2012, G/Cornelius de Visser, NJ 2012/224 m.nt. M.V. Polak). De feiten van die zaak waren vergelijkbaar met die van de onderhavige zaak. Bij de verwijzende rechter was onder meer een verbodsvordering ingesteld terzake van een schending van persoonlijkheidsrechten via internet. De verwijzende rechter vroeg zich af hoe hij in dat geval art. 5(3) moest toepassen. De griffie van het HvJ vroeg de verwijzende rechter, onder verwijzing naar het onderhavige arrest, of hij zijn prejudiciële vragen wenste te handhaven. Hiermee geeft het HvJ zelf te kennen dat naar zijn mening het Martinez-arrest al antwoord geeft op de vraag naar de rechtsmachtverdeling bij een vordering tot staking van inbreuk op een persoonlijkheidsrecht via internet. De verwijzende rechter (het

Landgericht Regensburg) was dezelfde mening toegedaan en trok de vragen in. Het feit dat het dictum van het Martinez-arrest spreekt over “schadevergoeding” is naar mijn mening een onnauwkeurigheid, die wordt veroorzaakt doordat het HvJ voortbouwt op Shevill, waar het geschil wèl beperkt was tot schadevergoeding.

Wat zijn ‘persoonlijksrechten’?

Het HvJ en de beide verwijzende rechters spreken over de “schending van persoonlijkheidsrechten”, zonder te omschrijven wat daar precies mee wordt bedoeld. De context van de beide zaken, andere EU-regelgeving en de conclusie van de A-G, geven hier echter naar mijn mening voldoende duidelijkheid over. De beide zaken hebben betrekking op uitingen op internet over natuurlijke personen. Dit duidt er dus op dat het gaat om zaken betreffende de persoonlijke levenssfeer. Dit wordt bevestigd door het gebruik van de term “persoonlijksrechten” in de Rome II verordening (verordening (EG) nr. 864/2007 over het toepasselijke recht op niet-contactuele verbintenissen). Art. 1, lid 2, sub g daarvan sluit van het toepassingsbereik uit geschillen over “inbreuk op de persoonlijke levenssfeer of op de persoonlijkheidsrechten, waaronder begrepen smaad”. In nr. 39 van zijn conclusie wijdt de A-G kort uit over de term “persoonlijksrechten”. Hij heeft het in dit verband over “eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer of het portretrecht”, “smaad of belediging” en “aantasting van de eer en goede naam”. Dit bevestigt hoe de term “persoonlijksrechten” in casu moet worden verstaan: het gaat om zaken als het recht op de persoonlijke levenssfeer, privacy e.d.

De term “persoonlijksrechten” mag niet in een nationaal Nederlandse (auteursrechtelijke) context worden verstaan, waar het ook wel betrekking heeft op het recht van de auteur zich te verzetten tegen onder meer vermindering van zijn werk (art. 24 Auteurswet). De geschillen gaan daar niet over en in de andere taalversies wordt niet het corresponderende begrip gebruikt (zie ook: Wefers Bettink, a.w., pg. 52). De A-G spreekt ook van “portretrecht”. In de Nederlandse rechtsleer heeft dit begrip een specifieke eigen betekenis, en ziet het onder meer op de exploitatie van verzilverbare populariteit van een bekend gezicht. Denk aan een bekende voetballer die tijdens het EK een product aanprijst. Als dit zonder zijn toestemming gebeurt, kan hij zich daartegen verzetten. Het ruime Nederlandse begrip “portretrecht” valt naar mijn mening niet geheel onder de (communautaire en daarmee autonoom uit te leggen) term “persoonlijksrechten”. Bij dat laatste begrip moet het gaan om inbreuken op de persoonlijke levenssfeer. Bij ongeautoriseerd gebruik van een bekend gezicht voor reclame zal dat niet altijd het geval zijn; het geschil zal veelal primair gaan om gemis aan inkomsten.

Reikwijdte Martinez-arrest

Een volgende vraag is wat de reikwijdte van het Martinez-arrest is. Het dictum heeft het over “schending van de persoonlijkheidsrechten door op internet geplaatste content”. Kan de nieuwe bevoegdheidsregel uit Martinez ook worden

toegepast op andere rechtenschendingen, en via andere media dan internet? Ik neig ernaar die vraag met “nee” te beantwoorden (idem: Schaafsma, a.w., pg. 194).

Het HvJ introduceert in het Martinez-arrest een bevoegdheidsregel die ingaat tegen de grondregel van het EEX. Indien deze uitzondering brede toepassing zou vinden, bestaat het gevaar dat de uitzondering de hoofdregel wordt. Dat alleen al pleit voor een beperkte uitleg. Het HvJ gebruikt verder geen bewoording die erop duidt dat de Martinez-regel ook naar andere geschillen mag worden geëxtrapoleerd.

Voorts was het specifieke karakter van het internet precies de reden voor het HvJ de Shevill-regels aan te vullen. Daarom mag het Martinez-arrest naar mijn mening niet ook op uitingen via andere media worden toegepast. De tweede reden om tot aanvulling van de bevoegdheidsregels uit Shevill te komen, was de aard van het ingeroepen recht. Het HvJ heeft het over “de ernst van de schending” bij inbreuk op een persoonlijkheidsrecht via internet (r.o. 47). Nergens geeft het HvJ aan dat het andere rechtenschendingen via internet net zo ernstig vindt, zodat daarop ook de Martinez-regel kan worden toegepast. Denk bijvoorbeeld aan een auteursrecht-inbreuk via internet, een situatie die aan de orde van de dag is. Een dergelijke inbreuk treft een persoon minder in zijn essentie dan een inbreuk op zijn persoonlijkheidsrechten dat doet. Gezien het bijzondere karakter van de persoonlijkheidsrechten, meen ik dat de in het Martinez-arrest geformuleerde regel ook tot dergelijke rechtsschendingen beperkt moet blijven.

Alleen voor natuurlijke of ook voor rechtspersonen?

Het dictum heeft het over vorderingen van een “persoon”. Wordt daar alleen een natuurlijk persoon onder verstaan, of kan ook een rechtspersoon een beroep doen op de bevoegdheidsregel uit Martinez? Wools, a.w., pg. 81, meent van wel. Ik ben een andere mening toegedaan.

Met een beetje goede wil is het voorstelbaar dat ook een bedrijf “persoonlijkheidsrechten” heeft en bijvoorbeeld in zijn eer en goede naam kan worden aangetast. Denk aan (onjuiste) berichten als “bedrijf Y loost gif in de Rijn”. Primair slaat de term “persoonlijkheidsrechten” naar mijn mening echter op natuurlijke personen. De onderliggende casus hebben ook beide louter betrekking op natuurlijke personen en uit niets blijkt dat het HvJ de portee van zijn uitspraak breder zou willen trekken. Het arrest biedt juist tekstuele aanknopingspunten voor de beperking tot natuurlijke personen. In r.o. 49 wordt toegelicht dat het “centrum van zijn belangen” meestal de “gewone verblijfplaats” zal zijn. Een “verblijfplaats” associeer ik meer met een natuurlijk persoon dan met een rechtspersoon (die heeft een vestigingsplaats). Het HvJ spreekt in r.o. 49 ook over “de uitoefening van een beroepsactiviteit”, als een aanwijzing voor het “centrum van zijn belangen”. Het uitoefenen van een beroep lijkt mij typisch iets voor een mens en niet voor een rechtspersoon.

Ook de ratio van het Martinez-arrest spreekt naar mijn mening voor een beperking tot natuurlijke personen. Als eerder gezegd is die ratio naar mijn mening gelegen in slachtofferbescherming. Geparafraseerd: schending van persoonlijkheidsrechten via internet is een serieuze zaak en de gelaedeerde moet er op een eenvoudige manier tegen kunnen optreden. Deze ratio is minder van toepassing op rechtspersonen. Een rechtspersoon behoeft niet dezelfde bescherming als een natuurlijk persoon.

Tenslotte, indien de reikwijdte van het arrest is beperkt tot natuurlijke personen, past het arrest ook beter in de structuur van het EEX. Het EEX beschouwt het forum actoris in gewone rechtsverhoudingen als een exorbitant forum, maar accepteert een forum actoris in geschillen waar er één economisch zwakkere partij, veelal een natuurlijk persoon, is (zie de eerder genoemde bepalingen over verzekeringszaken, consumentenovereenkomsten en arbeidsovereenkomsten).

Tegen wie kan de Martinez-bevoegdheidsregel worden uitgeoefend?

Een laatste vraag die ik hier wil behandelen, is tegen wie de nieuwe bevoegdheidsregel uit het Martinez-arrest kan worden ingeroepen. In het Shevill-arrest werd als forum waar de gelaedeerde zijn volledige schade kon verhalen, de gerechten van de lidstaat van de uitgever aangewezen. Het Martinez-arrest tast de Shevill-regel niet aan, maar voegt daar een forum aan toe, namelijk de gerechten van de lidstaat waar de gelaedeerde het centrum van zijn belangen heeft. Het HvJ noemt geen wederpartij tegen wie deze bevoegdheid kan worden ingeroepen. De vraag is of dit ook alleen kan tegen de 'uitgever' en zo ja, wie in de context van internet als 'uitgever' heeft te gelden.

Ik denk dat de nieuwe bevoegdheidsgrondslag die uit Martinez voortvloeit, niet beperkt is tot vorderingen tegen een 'uitgever'. Het HvJ noemt geen andere vereisten en ik zie geen reden om extra vereisten in de uitspraak in te lezen. Iedereen van wie de gelaedeerde vindt dat die zijn persoonlijkheidsrechten heeft geschonden op internet, kan voor het gerecht van de lidstaat waar de gelaedeerde het centrum van zijn belangen heeft, worden gedagvaard. Dit omvat dus personen die posten op fora, blogschrijvers, domeinnaamhouders, internet service providers, dienstverleners als Facebook en Twitter e.d. (uiteraard mits zij woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat, zodat het EEX van toepassing is; zie art. 4 EEX). Het kan zijn dat de vordering ten gronde moet worden afgewezen omdat de gedaagde niet aansprakelijk is, maar bij de beoordeling van de internationale rechtsmacht kan daar naar mijn mening niet op vooruit worden gelopen.

4. Conclusie

Het Martinez-arrest is een belangrijk arrest, waarin het HvJ de bevoegdheidsgrondslag van art. 5(3) EEX voor schendingen van persoonlijkheidsrechten via internet uitbreidt met een nieuw criterium, te weten "het centrum van zijn belangen". Dit is een cesuur met de algemene bevoegdheidsregels van het EEX. Gezien het uit-

zonderlijke karakter van dit nieuwe criterium en vanwege de caus-specifieke elementen (schending van persoonsrechten via internet) die het HvJ hebben bewogen een nieuw criterium te introduceren, ben ik van mening dat het arrest beperkt moet worden uitgelegd.

Daan de Lange,
Advocaat te Amsterdam